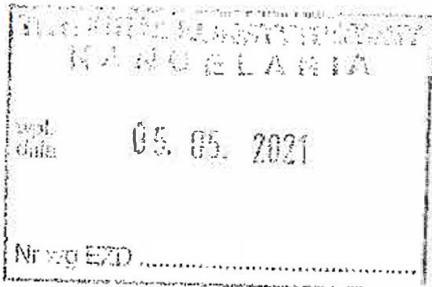

LAW ART Kancelaria Adwokacka
Adwokat dr Katarzyna Kępka
Al. Solidarności 119/125 lok. 73, 00-897 Warszawa
advokatkepka@gmail.com, tel. 500-105-833

Warszawa, 29.04.2021 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY
AL. JANA CHISTIANA SZUCHA 12 A
00-918 WARSZAWA

Skarżąca: A S
reprezentowana przez:
Adwokata dr Katarzynę Kępka
LAW ART Kancelaria Adwokacka
Al. Solidarności 119/125 lok. 73
00-897 Warszawa

Organ, który wydał zaskarżone przepisy: Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Orzeczenie, którego dotyczy skarga: Postanowienie Sądu Okręgowego w R z
dnia 01.2021 r. sygn. , doręczone pełnomocnikowi 01.2021 r.

SKARGA KONSTYTUCYJNA

W imieniu skarżącej /pełnomocnictwo w załączeniu/

1. Na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji RP z 02.04.97 oraz art. 33 ust. 1 pkt 1 i 77 ust. 1 ustawy z 30.11.2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (dalej uTK) składam skargę konstytucyjną.
2. Na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 1 uTK wnoszę o stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności art. 1 ust. 1 ustawy z 17.06.2004 o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i

postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2018 r. poz. 75, dalej **usnp**) z **art. 45 ust. 1** w zw. z **art. 2** i **art. 77** Konstytucji RP.

- w zakresie w jakim wyłącza możliwość złożenia skargi na przewlekłość postępowania w sprawie nadania **klauszuli wykonalności** (tzw. postępowania klauzulowego) - **zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym - postanowieniu przyznającemu pokrzywdzonemu zwrot kosztów zastępstwa procesowego od skazanego**, co jest równoznaczne z zamknięciem drogi sądowej w rozumieniu **art. 77 ust. 2** Konstytucji RP, poprzez uniemożliwienie przeciwdziałania przewlekłości postępowania klauzulowego oraz wykluczenie rekompensaty za nieuzasadnioną zwłokę w rozpoznaniu sprawy.

3. Na podstawie **art. 53 ust. 1 pkt 2** uTK jako naruszone konstytucyjne zasady, wolności lub prawa wskazują prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (**art. 45 ust. 1** Konstytucji RP), którego realizacja wobec każdego obywatela stanowi jedną z przesłanek uznania Rzeczypospolitej Polskiej za demokratyczne państwo prawne, urzeczywistniające zasady sprawiedliwości społecznej (**art. 2** Konstytucji RP).

4. Na podstawie **art. 53 ust. 1 pkt 3** uTK podaję, że do naruszenia ww. prawa konstytucyjnego doszło na skutek **pozostawienia bez rozpoznania niezaskarżalnym postanowieniem Sądu Okręgowego w R z 01.2021 r. sygn. skargi A S z 10.2020 r. na naruszenie prawa strony do prowadzenia i zakończenia postępowania bez nieuzasadnionej zwłoki.**

Skarga z 10.2020 r. dotyczyła stwierdzenia przewlekłości postępowania prowadzonego przez Sąd Rejonowy w R w sprawie . Sąd ten dnia 10-2019 r. wydał wyrok w sprawie, który to wyrok uprawomocnił się 11-2018 r.

W pkt III wyroku Sąd Rejonowy w R zasądził od skazanego na rzecz pokrzywdzonej kwotę pieniężną z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Pełnomocnik pokrzywdzonej wniósł o nadanie pkt III wyroku klauzuli wykonalności.

Wymieniony Sąd Rejonowy przekroczył termin załatwienia sprawy wskazany w art. 781 (1) kpc o ponad w dniu wnoszenia skargi, zaś do dziś dnia termin ten przekroczył o , gdyż klauzula do dziś dnia nie została nadana, a pełnomocnikowi skarżącej do dziś dnia nie doręczono tytułu wykonawczego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

Postanowieniem z 01.2021 r. w sprawie sygn. Sąd Okręgowy w R
pozostawił skargę bez rozpoznania.

W uzasadnieniu Sąd stwierdził, że skarga jest niedopuszczalna z mocy prawa - wbrew orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego wydanemu w sprawie SK 14/18 dnia 03.07.2019 r. powołanemu w skardze, którym to orzeczeniem Trybunał Konstytucyjny przesądził kwestię dopuszczalności takiej skargi w postępowaniu klauzulowym i orzekł że *Konstytucja zakazuje ograniczania składania skarg w postępowaniach klauzulowych*, a także wbrew uchwale Sądu Najwyższego podjętej w sprawie o sygnaturze I NSPZP 1/18, w dniu 19 grudnia 2019 r., zgodnie z którą „*W sprawie o nadanie klauzuli wykonalności dopuszczalne jest wniesienie skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki*”.

Wedle Sądu Okręgowego w R „Skarga wbrew przytoczonemu w niej orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego oraz uchwały Sądy Najwyższego jest niedopuszczalna z mocy prawa”.

Zdaniem Sądu „Stanowi o tym art. 2 ust. 1 pkt 1b [ustawy z 17.06.04 o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki] (...), z którego wynika, że ust. 1 nie stosuje się w sprawach, o których mowa w art. 1 § 1 ustawy z dnia 06.08.1997 Kodeks karny wykonawczy, chyba że dotyczą one obowiązku naprawienia szkody, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub nawiązki orzeczonej na rzecz pokrzywdzonego. Żaden z tych warunków nie jest spełniony w niniejszej sprawie, bowiem na rzecz pokrzywdzonej zostały zasądzone od skazanego koszty zastępstwa procesowego”.

Zdaniem Sądu Okręgowego w R „Ponieważ w sprawach skargi na przewlekłość dotyczącej postępowania karnego stosuje się odpowiednio przepisy procedury karnej (art. 8 ust. 2 cytowanej ustawy), środek, który okazuje się niedopuszczalny winien się spotkać z odmową przyjęcia przez prezesa sądu, do którego go złożono, a jeżeli został on jednak przyjęty, sąd pozostawia go bez rozpoznania”.

Brak możliwości zaskarżenia przewlekłości postępowania klauzulowego dotyczącego zawartego w wyroku wydanym w postępowaniu karnym - postanowienia przyznającego pokrzywdzonemu zwrot kosztów zastępstwa procesowego od skazanego jest równoznaczny z bezwarunkowym zamknięciem drogi sądowej w

rozumieniu art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, które w sposób trwały uniemożliwia usunięcie naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, przewidzianego w art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W doktrynie i orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podnosi się, że treść rozumieniu art. 77 ust. 2 Konstytucji RP należy rozumieć jako rozwinięcie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP „(...) w zakresie w jakim prawo do sądu jest uzależnione od tego, iż przede wszystkim droga sądowa nie zostanie zamknięta wprost albo poprzez wprowadzenie takich ograniczeń, które znosiłyby lub naruszały istotę tego prawa”. (wyrok TK K 11/98 z 14.06.99, OTK nr 5, poz. 97).

Nadto w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzono:

„Ograniczenia prawa do sądu ustanawiane normą ustawową, stosownie do art. 31 ust. 3 Konstytucji, muszą uwzględniać kategorię zakaz zamykania drogi do sądu zawarty w art. 77 ust. 2 w zakresie dochodzenia konstytucyjnych wolności i praw, ergo wyłączenie drogi sądowej w sprawach związanych z naruszeniem wolności i praw może być ustanowione jedynie wprost przepisami konstytucyjnymi” /

„(...) art. 77 ust. 2 Konstytucji RP obejmuje swym zakresem jedynie prawa i wolności gwarantowane konstytucyjnie”.

Por. wyrok TK K 21/99 z 10.05.2000, OTK 2000, nr 4, poz. 109

Por. *Haczkowska M.*, Komentarz do art. 77 Konstytucji RP, [w:] *Haczkowska H (red.)*, Konstytucja RP. Komentarz, LexisNexis 2014.

Prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest prawem wynikającym wprost z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a zatem jest gwarantowane przez Konstytucję RP w rozumieniu wyroku TK K 21/99 z 10.05.2000. Powoduje to, że wymienione prawo podlega ochronie przewidzianej w art. 77 ust 2 Konstytucji RP, co oznacza, że zamknięcie drogi sądowej do realizacji tego prawa jest bezwzględnie możliwe tylko na poziomie Konstytucji. Tymczasem przepisy Konstytucji nie wyłączają prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w odniesieniu do postępowania klauzulowego.

W tej sytuacji niezbędne jest zbadanie przez Trybunał Konstytucyjny konstytucyjności przepisu art. 1 ust. 2 usnp – jako przepisu, na podstawie którego Sąd Okręgowy w R _____ ostatecznie orzekł o konstytucyjnym prawie skarżącej do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki określonym w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Uzasadnienie niniejszej skargi zawiera również kontrargumentację przeciwko nieuzasadnionemu stanowisku Sądu Okręgowego w R _____ wyrażonemu w sprawie sygn. _____ że nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi zapadłemu w postępowaniu karnym w zakresie postanowienia o zasądzonych od skazanego na rzecz pokrzywdzonej kosztów zastępstwa procesowego – następuje wedle przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, podczas gdy zdaniem pełnomocnika skarżącej - oczywistym jest, że takie rozumowanie jest nieprawidłowe. O ile bowiem stosowanie Kodeksu karnego wykonawczego znajdzie zastosowanie do obowiązku naprawienia szkody, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub nawiązki orzeczonej na rzecz pokrzywdzonego – to **w przypadku nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu o zwrocie kosztów zastępstwa procesowego zasądzonych w postępowaniu karnym od skazanego na rzecz pokrzywdzonej – to nadanie mu klauzuli wykonalności następuje na podstawie przepisów procedury cywilnej, mianowicie na podstawie art. 781 (1) kpc.**

5. Na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 uTK w celu udokumentowania daty doręczenia postanowienia SO w R _____ z 01.2021 r. sygn. _____ jako ostatecznego rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 53 uTK do niniejszej skargi załączam odpis fragmentu księgi korespondencji przychodzącej do Kancelarii Adwokackiej Law Art Adwokata dr Katarzyny Kępkiz 01.2021 r. stwierdzający doręczenie wymienionego postanowienia pełnomocnikowi skarżącej w tym dniu.

6. Na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 6 uTK informuję, że od postanowienia Sądu Okręgowego w R _____ z 01.2021 r. sygn. _____, którym Sąd ten **pozostawił skargę bez rozpoznania**, jako ostatecznego rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 53 uTK nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

7. Wnoszę o zasądzenie kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa od Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie

Poniżej stosownie do wymogów przewidzianych w **53 ust. 1 pkt 3 uTK** uzasadniam zarzut niezgodności przedmiotu kontroli ze wskazanymi w petitum prawami konstytucyjnymi, z powołaniem argumentów i dowodów na jego poparcie.

1. / Prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki wynika wprost z **art. 45 ust. 1** Konstytucji RP. Prawo to jako gwarantowane przez Konstytucję RP podlega bezwzględnej ochronie przewidzianej przez w jej **art. 77 ust. 2**. Zamknięcie drogi sądowej do realizacji tego prawa jest zatem możliwe tylko na podstawie Konstytucji ([tak w:] uzasadnieniu wyroku T 21/99 z 10.05.2000). Tymczasem przepisy Konstytucji nie wyłączają stosowania wymienionego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w odniesieniu do postępowania o nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu o **zwrocie kosztów zastępstwa procesowego zasądzonych w postępowaniu karnym od skazanego na rzecz pokrzywdzonej**.

2./ Dla rozpoznania niniejszej skargi istotne jest ustalenie statusu postępowania o nadanie klauzuli wykonalności jako sprawy cywilnej – **także w przypadku gdy dotyczy ono zasądzonych od skazanego na rzecz pokrzywdzonej kwot pieniężnych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym**.

2.1./

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego **III CZP 14/85** z 17.04.1985 (OSNC 1985/12/192), zakres postępowania o nadanie klauzuli wykonalności obejmuje czynności wstępne do realizacji rozpoznanego już przez Sąd rozstrzygnięcia. Z tej przyczyny – zdaniem SN – postępowanie klauzulowe stanowi fragment postępowania egzekucyjnego. W wymienionej uchwale Sąd Najwyższy potwierdził, że zorganizowany zespół czynności sądu w celu nadania klauzuli wykonalności ma status

postępowania, a nie jedynie czynności technicznej, dokonywanej po prawomocnym rozstrzygnięciu istoty sprawy pierwotnie rozpoznawanej¹.

2.2./

W orzecznictwie przyjmowany jest również pogląd kwalifikujący postępowania klauzulowe jako autonomiczne, stanowiące „pomost” pomiędzy postępowaniem rozpoznawczym a postępowaniem egzekucyjnym. Podkreśla się, że w ramach postępowania klauzulowego: „(...) często dochodzi do badania na podstawie dowodów z dokumentów uprawnień poprzedników prawnych wierzycieli oraz odpowiedzialności następców prawnych, ich małżonków, współników spółek handlowych, osobowych, nabywców, przedsiębiorców, a więc podmiotów, które z różnych względów nie brały udziału w postępowaniu rozpoznawczym) por. Uchwała SN III 65/10 z 28.10.2010, OSNC 2011, nr 3, poz. 27 uzasadnienie faktyczne)²

„Sąd, rozpoznając wniosek o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności nie tylko sprawdza, czy spełnia on wymagania, przewidziane dla danego rodzaju tytułu egzekucyjnego (np. art. 777 kpc) oraz czy nadaje się do wykonania w drodze egzekucyjnej, sądowej (art. 783§1 kpc), ale nierzadko bada również kwestie materialnoprawne w celu wyjaśnienia, czy wystąpiło zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie tytułu egzekucyjnego, tj. nadejście terminu spełnienia świadczenia albo ziszczenia się warunku uzależniającego wykonanie zobowiązania (art. 786-786(2) kpc)”

Por. Uchwała SN III CZP 65/10 z 28.10.2010, OSNC 2011, nr 3, poz. 27 uzasadnienie prawne)

Sąd bada również, czy tytuł egzekucyjny będący przedmiotem postępowania klauzulowego jest prawomocny. Sąd Najwyższy podkreślił, że samoistny charakter postępowania klauzulowego występuje w sposób wyraźny, gdy sąd nadaje klauzulę wykonalności pozasądowemu tytułowi wykonawczemu (np. aktowi notarialnemu albo bankowemu tytułowi egzekucyjnemu), a powstały w taki sposób tytuł wykonawczy nie będzie wykonywany we właściwym postępowaniu egzekucyjnym.

¹ Jaworzyński M., *Skarga Konstytucyjna* wniesiona w sprawie zakończonej wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego SK 14/18 dnia 03.07.2019 r., s. 6.

² *Ibidem*, s. 7 i nast.

W takim przypadku, postępowanie klauzulowe jest jedynym postępowaniem sądowym w danej sprawie cywilnej. Por. Uchwała SN III CZP 65/10, uzasadnienie prawne).

2.3./

Należy zauważyć, że w postępowaniu klauzulowym - ze względu na systematykę Kodeksu postępowania cywilnego – znajdują zastosowanie przepisy ogólne zamieszczone w tytule wstępnym KPC, tj. art. 1 do art. 12 kpc. Do postępowania w sprawie o wydanie klauzuli wykonalności znajduje zastosowanie w szczególności art. 6 kpc, zgodnie z którym: „Sąd powinien przeciwdziałać przewlekaniu postępowania i dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla wyjaśnienia sprawy.”

Środkiem dyscyplinującym wobec sądu jest przysługująca stronie skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

2.4./

Wykluczenie możliwości złożenia skargi na przewlekłość w postępowaniu klauzulowym dotyczącym nadania klauzuli wykonalności **postanowieniu o zwrocie kosztów zastępstwa procesowego zasądzonych w postępowaniu karnym od skazanego na rzecz pokrzywdzonej** - pozbawia stronę podstawowego środka realizacji prawa do rozparzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przyznanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Powstaje w ten sposób luka prawna. Z jednej strony bowiem **art. 45 ust. 1** Konstytucji RP oraz **art. 6 KPC**, a także **art. 781 (1) KPC** przewidują niezwłoczne (w terminie 3 dni) rozpoznanie sprawy w sprawie nadania klauzuli, a z drugiej strony – zainteresowany pozbawiony jest jakiegokolwiek środka mającego zapewnić realizację tego prawa, mimo że w innego rodzaju postępowaniach, a tym w postępowaniu cywilnym, przepisy prawa przewidują środki mające zapewnić rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

3. /

W tym kontekście istotne jest podjęcie problematyki nadawania klauzuli wykonalności wyrokowi karnemu **gdy dotyczy ono zasądzonych od skazanego na rzecz pokrzywdzonej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym.**

Jak wynika bowiem z przepisów procedury karnej – nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi wydanemu w postępowaniu karnym może następować na podstawie różnych przepisów, to jest:

- na podstawie Kodeksu karnego wykonawczego
- na podstawie Kodeksu karnego wykonawczego i poprzez art. 26 kkw – na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego
- wprost na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego .
- na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Problematyka ta została podjęta w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2013 r. sygn. IV KO 124/11.

W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy przyjął następującą tezę:

Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu o przyznaniu wynagrodzenia nie mieści się w trybie określonym w art. 107 § 1 i 2 KPK, a trybem właściwym jest kodeks karny wykonawczy (art. 26 § 1 KKW), który przewiduje skład jednego sędziego.

Do niniejszej problematyki odniósł się krytycznie przedstawiciel nauki i praktyki prawa **Kazimierz Postulski** w „Głosie do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2013 r. sygn. IV KO 124/11” Prokuratura i Prawo, nr 7-8, 2013.

Zdaniem pełnomocnika skarżącej rozumowanie glosatora jest uzasadnione i godne kontynuacji. Odnosi się ono przez analogię do stanu faktycznego w sprawie niniejszej, w której powinno znaleźć zastosowanie, a zatem **w każdej sprawie gdy dotyczy ona:**

- nadania klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu kwotę pieniężną od skazanego na rzecz pokrzywdzonej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz
- (jak w glosie) nadania klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu wynagrodzenie pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu od Skarbu Państwa.

W tych sytuacjach zdaniem pełnomocnika skarżącej, dokładnie tak, jak wywodzi glosator:

„Należy stwierdzić, że postanowienie o przyznaniu obrońcy wynagrodzenia za czynności w postępowaniu karnym wywołuje skutek cywilnoprawny pomiędzy Skarbem Państwa i obrońcą. Dlatego podstawą postępowania sądu w celu wykonania roszczenia obrońcy, a więc i co do ewentualnego nadania klauzuli wykonalności postanowieniu w tym przedmiocie, nie powinien być Kodeks karny wykonawczy i poprzez art. 26 kkw – przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, ale wprost przepisy Kodeksu postępowania cywilnego”³.

tak w: *Postulski K.*, „Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2013 r. sygn. IV KO 124/11” *Prokuratura i Prawo*, nr 7-8, 2013, s. 341.

Zdaniem pełnomocnika skarżącej rozumowanie to należy zastosować *per analogiam* do sytuacji sprawy niniejszej i wobec tego stwierdzić, że postanowienie o zasądzeniu od skazanego na rzecz oskarżycielki posiłkowej (pokrzywdzonej) kosztów zastępstwa procesowego wywołuje skutek cywilnoprawny pomiędzy skazanym i pokrzywdzonym. Dlatego podstawą postępowania sądu w celu wykonania roszczenia pokrzywdzonej, a więc i co do nadania klauzuli wykonalności postanowieniu w tym przedmiocie, nie powinien być Kodeks karny wykonawczy i poprzez art. 26 kkw – przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, ale wprost przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

³ *Postulski K.*, „Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2013 r. sygn. IV KO 124/11” *Prokuratura i Prawo*, nr 7-8, 2013, s. 341.

Sąd w postępowaniu karnym orzekając o nadaniu klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu kwotę pieniężną od skazanego na rzecz pokrzywdzonej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz (jak w glosie) o nadaniu klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu wynagrodzenie pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu od Skarbu Państwa - orzeka nie na podstawie art. 788§1 kpc w zw. z art. 26 kkw ale na podstawie art. 788§1 kpc w zw. z art. 782§1 kpc i w zw. z art. 794 kpc.

Treść uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w R z 01.2021 r. sygn. a także cytowanego powyżej postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2013 r. sygn. IV KO 124/11 wskazuje jasno, że Sądy powszechne procedują w tego rodzaju sytuacjach w oparciu o Kodeks karny wykonawczy, powołując jako jego podstawę art. 26 kkw i wskazując w uzasadnieniu art. 20§1 kkw, jako uzasadnienie jednoosobowego składu orzekającego. Sąd Okręgowy w R wskazał dodatkowo jako podstawę procedowania art. 1§1 kkw.

Należy zatem zadać za glosatorem ważne pytanie:

Czy rzeczywiście wykonanie postanowienia, mocą którego Sąd zasądza od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu skazanego należne mu wynagrodzenie, podlega przepisom Kodeksu karnego wykonawczego, a więc jest elementem postępowania wykonawczego w rozumieniu art. 1 §1 Kodeksu karnego wykonawczego

I analogicznie:

Czy rzeczywiście wykonanie postanowienia, mocą którego Sąd zasądza od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej (pokrzywdzonej) kwotę pieniężną z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego podlega przepisom Kodeksu karnego wykonawczego, a więc jest elementem postępowania wykonawczego w rozumieniu art. 1 §1 Kodeksu karnego wykonawczego.

W myśl art. 1 §1 Kodeksu karnego wykonawczego „wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe i w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu, chyba że ustawa stanowi inaczej”.

Takie sformułowanie nie oznacza jednak, że wszystkie rozstrzygnięcia sądu zapadające w postępowaniu karnym podlegają wykonaniu przy uwzględnieniu Kodeksu karnego wykonawczego.

Przepisu tego, to jest **przepisu art. 1 §1 Kodeksu karnego wykonawczego**, wbrew rozumieniu Sądu Okręgowego w R z 01.2021 r. sygn. przedstawionemu w uzasadnieniu, nie można stosować bez kontekstu w postaci kolejnych przepisów tego kodeksu. Wynika z nich, że **dotyczą one tylko tych rozstrzygnięć zamieszczonych w orzeczeniu karnym, które dotyczą praw i obowiązków sprawcy czynu zabronionego, będących konsekwencją wydanego orzeczenia w jego sprawie**. Świadczy o tym m.in. treść:

- **art. 4§1 kkw**, przewidującego, że „ Kary, środki karne, środki kompensacyjne, przepadek, środki zabezpieczające i środki zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego”

- **art. 5§1 kkw**, według którego „Skazany jest podmiotem określonych w niniejszym kodeksie praw i obowiązków.”

a także niemal wszystkich kolejnych przepisów Kodeksu⁴.

Trzeba również podkreślić, że w myśl art. 19 §1 kkw „Sąd orzeka na wniosek prokuratora, skazanego albo jego obrońcy oraz z urzędu, a jeżeli ustawa tak stanowi - na wniosek innych osób.”

Przepis ten w żaden sposób nie przewiduje prawa obrońcy skazanego do składania wniosków nie dotyczących skazanego. Nie przewiduje też w żaden sposób prawa pokrzywdzonego do składania wniosków nie dotyczących skazanego⁵.

Nie upoważnia on zatem obrońcy do składania m.in. wniosków dotyczących jego roszczeń finansowych wobec Skarbu Państwa związanych z udziałem w postępowaniu karnym, jak też nie upoważnia pokrzywdzonego do składania wniosków dotyczących jego roszczeń finansowych nie dotyczących skazanego. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nie jest bowiem wnioskiem w sprawie – w której skazany ma status strony lub uczestnika. W rozumieniu procesowym stanowisko skazanego nie ma tu bowiem żadnego znaczenia i w żadnym razie nie warunkuje nadania klauzuli wykonalności postanowieniu, które zapadło w wyroku

⁴ *Ibidem*, s. 336.

⁵ *Ibidem*, s. 336-337.

karnym, którym sąd zasądza od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej (pokrzywdzonej) kwotę pieniężną z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Przepis art. 25 § 1 kkw mówi o egzekucji zasądzonych (od sprawcy) roszczeń cywilnych, orzeczonej grzywny, świadczenia pieniężnego oraz należności sądowych. Prowadzi się je według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Dopuszczalny wg art. 25 kkw wyjątek znajdujemy np. w art. 27 „Egzekucję przepadku oraz nawiązki na rzecz Skarbu Państwa prowadzi naczelnik urzędu skarbowego według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Inny Dopuszczalny wg art. 25 kkw wyjątek znajdujemy w art. 195a kkw. Dotyczy on sytuacji kiedy jednym postanowieniem zabezpieczono groźący przepadek oraz grzywnę, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenie pieniężne, nawiązkę lub wykonanie orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym. Wówczas sąd lub prokurator, który wydał to postanowienie, może zlecić jego wykonanie w całości naczelnikowi urzędu skarbowego. Urząd Skarbowy prowadzi wówczas egzekucję zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, orzeczonej jednocześnie grzywny i zasądzonych od skazanego kosztów sądowych oraz egzekucję orzeczonego obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego albo nawiązki⁶.

Wśród przepisów wymienionych w art. 26 kkw jest m.in. art. 781 § 1 zd. 1 kpc, który przewiduje, że „tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu klauzulę wykonalności nadaje sąd pierwszej instancji, w którym sprawa się toczyła lub toczy. Sąd drugiej instancji nadaje klauzulę wykonalności, dopóki akta sprawy znajdują się w tym sądzie (...)” i art. 782 § 1 kpc, w myśl którego „klauzulę wykonalności nadaje sąd w składzie jednego sędziego, na wniosek wierzyciela”.

Tak więc na podstawie art. 782 § 1 kpc w składzie jednoosobowym klauzulę wykonalności nadaje sąd także w postępowaniu karnym, co oznacza, że przepisy art. 30 kpk ani też art. 20 § 1 kkw, jako podstawa wyznaczenia takiego składu, nie mają tu zastosowania⁷.

⁶ Ibidem, s. 337.

⁷ Ibidem, s. 337.

Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na art. 794 (2) kpc, przewidujący, że sąd nadaje klauzulę na posiedzeniu niejawnym.

Zasadnie więc Sąd Najwyższy w swoim postanowieniu z dnia 30.01.2013 r. sygn. IV KO 124/11 podnosi, że w tej sprawie nie ma zastosowania art. 107 kpk, a więc i skład sądu przewidziany w art. 28 kpk. Jako właściwy funkcjonalnie do nadania klauzuli wykonalności orzeka o tym sąd jednoosobowo na posiedzeniu bez udziału stron, chociaż faktycznie sąd orzeka na podstawie innych przepisów, niż te na które sąd powołał się w postanowieniu⁸.

Zasady dotyczące składu sądu, jego właściwości i trybu procedowania zostały bowiem przez Sąd Najwyższy zachowane nie w oparciu o przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, na które powołał się w sprawie sygn. IV KO 124/11, ale bezpośrednio na podstawie wymienionych wyżej przepisów Kodeksu postępowania cywilnego⁹.

Kończąc ten fragment wywodów, trzeba jeszcze raz stwierdzić, że wykonanie :

- postanowienia przyznającego obrońcy skazanego ustanowionemu z urzędu wynagrodzenie od Skarbu Państwa
- i analogicznie postanowienia przyznającego pokrzywdzonemu zwrot kosztów zastępstwa procesowego od skazanego

nie ma związku z przepisami Kodeksu karnego wykonawczego, które nie mają w tym przypadku zastosowania, ale następuje ono na podstawie przepisów o egzekucji, zamieszczonych w Kodeksie postępowania cywilnego

Rozstrzygnięcie kwestii zastosowania odpowiedniej procedury do tych postanowień oraz decyzja – czy następuje ono według p przepisami Kodeksu karnego wykonawczego czy też wprost według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego – jaką podejmie sąd, ma globalne znaczenie z punktu widzenia zapewnienia zainteresowanemu prawa do rozpoznania jego sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki – w sprawie o nadaniu klauzuli wykonalności postanowieniu zasądzającemu od

⁸ Ibidem, s. 338.

⁹ Ibidem, s. 338.

skazanego na rzecz pokrzywdzonego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, podobnie jak pełnomocnikowi skazanego wynagrodzenia od Skarbu Państwa.

4/

Ze względu na systematykę umiejscowienia w KPC artkułów 776-795 KPC (do których odwołuje się art. 26 kkw), odnoszących się do postępowania klauzulowego, do sprawy o nadanie klauzuli wykonalności znajdują również zastosowanie przepisy ogólne o postępowaniu egzekucyjnym przewidziane w Tytule I części III kpc (postępowanie egzekucyjne)¹⁰.

Nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności zostało zatem systemowo i funkcjonalnie bezpośrednio połączone z prowadzeniem postępowania egzekucyjnego.

Należy w tym miejscu zauważyć, że skargę na przewlekłość można wnieść zarówno w postępowaniu rozpoznawczym (art. 1 ust. 1 usnp), jak i w postępowaniu egzekucyjnym (art. 1 ust. 2 usnp).

Możliwość wniesienia skargi na przewlekłość postępowania w postępowaniu klauzulowym w sprawie cywilnej została już przesądzona przez Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu TK w sprawie SK 14/18 dnia 03.07.2019 r.

Uznanie za sprawę cywilną sprawy o

- nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu kwotę pieniężną od skazanego na rzecz pokrzywdzonej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz

– nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu wynagrodzenie pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu od Skarbu Państwa.

doprowadzi do sytuacji pewności prawnej, że – wobec orzeczenia TK w sprawie SK 14/18 dnia 03.07.2019 r., które przesądziło możliwość wniesienia skargi na przewlekłość postępowania w postępowaniu klauzulowym w sprawie cywilnej – możliwe jest wniesienie skargi na przewlekłość postępowania w postępowaniu klauzulowym dotyczącym

¹⁰ Jarzyński M., s. 8.

- nadania klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu kwotę pieniężną od skazanego na rzecz pokrzywdzonej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz
- nadania klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu wynagrodzenie pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu od Skarbu Państwa.

Brak możliwości wniesienia takiej skargi w postępowaniu klauzulowym dotyczącym nadania klauzuli wykonalności zawartemu w wyroku karnym orzeczeniu zasądzającemu kwotę pieniężną od skazanego na rzecz pokrzywdzonej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz orzeczeniu zasądzającemu wynagrodzenie pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu od Skarbu Państwa, które to postępowanie klauzulowe jest prowadzone na podstawie przepisów procedury cywilnej – tworzy lukę w ochronie konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Uzyskanie klauzuli tymczasem warunkuje co do zasady możliwość wszczęcia egzekucji. Nieuzasadnione opóźnienie w uzyskaniu klauzuli wykonalności skutkuje równoczesnym opóźnieniem wszczęcia egzekucji i może mieć ujemny wpływ na jej skuteczność.

5/

Status postępowania klauzulowego jako odrębnego postępowania sądowego został także podkreślony w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i dziś wydaje się nie budzić już wątpliwości:

„Nadanie klauzuli wykonalności jest zezwoleniem na prowadzenie egzekucji, czyli zastosowanie przymusu państwowego w tym postępowaniu na podstawie istniejącego tytułu egzekucyjnego. Klauzulę wykonalności definiuje się jako akt sądowy, w którym sąd stwierdza, że tytuł egzekucyjny przedstawiony przez wierzyciela nadaje się do wykonania i że prowadzenie egzekucji przeciwko dłużnikowi jest dopuszczalne raz że orzeczenie to podlega wykonaniu jako prawomocne i natychmiast wykonalne” (por. Egzekucja sądowa w Polsce, red. Szczurek T., Sopot 2007, s. 241).

„W piśmiennictwie istnieją spory co do ustalenia, czy postępowanie w sprawie nadania klauzuli wykonalności jest elementem postępowania egzekucyjnego sensu stricto, czy też należy je traktować jako odrębne postępowanie – tzw. postępowanie klauzulowe, następujące po postępowaniu rozpoznawczym, a poprzedzające właściwe postępowanie egzekucyjne. (por. Komentarz do art. 781[w:] Zieliński A. (red.), Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, t. II, Warszawa 2006).

Niezależnie od przyjętego stanowiska w tej kwestii komentatorzy jednomyślnie traktują całość czynności związanych z nadaniem klauzuli wykonalności jako postępowanie sądowe. Wynika to zresztą z brzmienia przepisów kpc art. 786 (1) oraz 786 (2) kpc, które wprost określają czynności sądu związane z nadaniem tytułowi wykonawczemu klauzuli wykonalności jako postępowanie.”

Por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego sygn. **P 28/08** z 22.11.10, OTK-A 2010/9/105, Dz.U. 2010, nr 229, poz. 1503, uzasadnienie prawne.

W wyżej powołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności jest orzeczeniem sądowym, a zatem realizuje funkcję jurysdykcyjną, a nie administracyjną, nie jest zatem czynnością o charakterze materialno-technicznym.

Trybunał podkreślił, że w piśmiennictwie uznaje się samą klauzulę wykonalności za postanowienie, czyli orzeczenie. (por. Gudowski, Kodeks postępowania cywilnego. Tekst, orzecznictwo, piśmiennictwo, t. 2, Warszawa 1998, s. 1210, Komentarz do art. 782 [w:] Zieliński A. (red.) Kodeks ..., s. 641)¹¹.

6./

Całkowite wyłączenie możliwości złożenia skargi na przewlekłość postępowania klauzulowego sprzeciwia się mocy wiążącej wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (EKTPCz) w sprawie Kudła przeciwko Polsce nr 30210/96 z 26.10.2000. W wyroku tym EKTPCz potwierdził m.in., że prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie jest zagwarantowane art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Z kolei art. 13 Konwencji stanowi „Każdy czyje prawa i wolności zawarte w niniejszej konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego także wówczas, gdy naruszenia dokonały osoby wykonujące swoje funkcje urzędowe”.

¹¹ Jaworzyński M., op.cit., s. 10.

W tym kontekście stosowanie usnp do postępowań w sprawie klauzuli jest warunkiem koniecznym dla realizacji ciągłości rzeczywistej ochrony strony albo zainteresowanego przed przewlekłością postępowania sądowego. Nawet bowiem jeżeli postępowanie nie jest przewlekłe na etapie rozpoznawczym, to przewlekłość na etapie postępowania klauzulowego może w określonych okolicznościach zniweczyć szansę wierzyciela legitymowanego prawomocnym wyrokiem na zaspokojenie egzekucyjne, np. na skutek ucieczki dłużnika z majątkiem albo upadku zabezpieczenia po upływie terminu określonego w art. 754 (1) kpc¹².

Dopuszczalność skargi na przewlekłość postępowania klauzulowego jest niezbędną pochodną ochrony wierzyciela w następczym postępowaniu egzekucyjnym, albowiem od przebiegu postępowania o nadanie klauzuli zależy sprawność i szybkość podjęcia egzekucji na podstawie prawomocnego tytułu wykonawczego¹³.

7./

Dla zobrazowania przewlekłości działań podejmowanych przez Sąd Rejonowy uniemożliwiających sprawne podjęcie egzekucji do niniejszej skargi załączono:

Wyrok Sądu Rejonowego w R w sprawie z dnia -10-2019 r.
Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności z dnia -11-2019.

Z dokumentów wynika, że na skutek braku działań Sądu Rejonowego w R oraz akceptacji tego braku działań przez Sąd Okręgowy w R przejawiający się w orzeczeniu o pozostawieniu skargi bez rozpoznania, doszło do niewydania klauzuli wykonalności przez ponad półtora roku i nadal klauzula nie jest wydana.

Tymczasem, zgodnie z art. 781 § 1 kpc Sąd Okręgowy w R miał możliwość samodzielnego nadania wyrokowi Sądu Rejonowego w R klauzuli wykonalności, kiedy akta znajdowały się w tym sądzie.

Zgodnie bowiem z cytowanym przepisem art. 781 § 1 kpc: „Tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu klauzulę wykonalności nadaje sąd pierwszej instancji, w którym sprawa się toczyła lub toczy. Sąd drugiej instancji nadaje klauzulę wykonalności, dopóki akta sprawy znajdują się w tym sądzie (...)”.

¹² *Ibidem*, s. 11.

¹³ *Ibidem*, s. 12.

Mogło to jednak nastąpić wyłącznie przy uznaniu sprawy, z jaką sąd miał do czynienia – za sprawę cywilną.

Sąd Okręgowy nie uczynił tego jednakże, uznając, że procedurą właściwą dla nadania klauzuli wykonalności w sprawie niniejszej jest procedura karna, a konkretnie kodeks karny wykonawczy.

W powyższym kontekście tym bardziej widoczna jest istotna rola skargi na przewlekłość postępowania klauzulowego w postępowaniu klauzulowym dotyczącym

- nadania klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu kwotę pieniężną od skazanego na rzecz pokrzywdzonej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz

– nadania klauzuli wykonalności postanowieniu zawartemu w wyroku wydanym w postępowaniu karnym zasądzającemu wynagrodzenie pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu od Skarbu Państwa,

od którego sprawnego i szybkiego przebiegu zależna jest skuteczność egzekucji na podstawie prawomocnego tytułu wykonawczego.

Istotne jest także uznanie spraw o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniom zawartym w wyroku, który zapadł w sprawie karnej, wyżej wymienionych kategorii za sprawy cywilne.

Skoro postępowanie klauzulowe ma charakter sprawy cywilnej to nie zachodzą jakiegokolwiek powody, które uzasadniałyby wyłączenie możliwości złożenia skargi na przewlekłość właśnie tego postępowania.

Wobec przeprowadzonej argumentacji wnoszę jak we wstępie.

Adwokat dr Katarzyna Rebka

Załączniki: odpis skargi (5 x)

1. Pełnomocnictwo szczególne wraz z potwierdzeniem opłaty skarbowej
2. Odpis fragmentu księgi korespondencji przychodzącej do Kancelarii z 01.2021
3. Wyrok Sądu Rejonowego w R w sprawie z dnia 10-2019 r.
4. Postanowienie Sądu Rejonowego w R w sprawie o sprostowaniu wyroku
5. Wyrok Sądu Rejonowego w R w sprawie z dnia 10-2019 r. po sprostowaniu – wydruk z systemu informatycznego sądów powszechnych
6. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności z 11-2019
7. Skarga A S na naruszenie prawa strony do prowadzenia i zakończenia postępowania bez nieuzasadnionej zwłoki do Sądu Okręgowego w R z 10.2020 r.
8. Protokół posiedzenia Sądu Okręgowego w R z 01.2021 r. sygn.
9. Postanowienie Sądu Okręgowego w R z 01.2021 r. sygn.